

วัตถุอันตรายที่ใช้ป้องกันกำจัดแมลงและสัตว์ที่เป็นปัญหาในบ้านเรือนและทางสาธารณสุข

แมลงและสัตว์ฟันแทะหลายชนิดเป็นต้นเหตุนำโรค นำความรำคาญและความสูญเสียทางเศรษฐกิจอย่างมาก มาสู่มนุษย์ ในอดีตมนุษยพยายามหาวิธีควบคุม ป้องกันและกำจัดมาโดยตลอดเริ่มตั้งแต่การใช้ผลิตภัณฑ์จากธรรมชาติเป็นต้นมา จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2485 ได้มีการนำสารดีดีที (dichlorodiphenyl trichloroethane) มาใช้กำจัดแมลงเป็นครั้งแรก ต่อมาได้มีการใช้สารอินทรีย์สังเคราะห์อื่นๆ ในการกำจัดแมลงพืชกันอย่างแพร่หลายไปทั่วโลก และในปัจจุบันหลายประเทศรวมทั้งประเทศไทยได้ห้ามการใช้สารดีดีทีแล้ว เนื่องจากมีข้อมูลทางพิษต่อมนุษย์และการตกค้างยาวนานในสิ่งแวดล้อม และนอกจากการใช้กำจัดแมลงศัตรูพืชในทางเกษตรแล้ว ก็ยังมีการนำมาใช้กำจัดแมลงที่เป็นปัญหาในบ้านเรือนหรือทางสาธารณสุขด้วย

วัตถุอันตรายที่นำมาใช้เพื่อกำจัดแมลงและสัตว์ที่เป็นปัญหาในบ้านเรือนหรือทางสาธารณสุข เช่น ยุง แมลงวัน ปลวก มด แมลงสาบ ไรฝุ่นและหนู เป็นต้น มีหลายรูปแบบต่างๆ กัน เช่น ชนิดฉีดพ่นอัดก๊าซและฉีดพ่นธรรมดา ชนิดขด ชนิดแผ่นไฟฟ้า ชนิดผงชนิดเหยื่อ เป็นต้น

1. วัตถุอันตรายที่ใช้ป้องกันกำจัดแมลงและสัตว์ที่เป็นปัญหาในบ้านเรือนและทางสาธารณสุขแบ่งตามคุณสมบัติทางเคมี 3 กลุ่มดังนี้

1.1 สารประกอบอินทรีย์

เป็นสารประกอบของแร่ธาตุที่พบตามธรรมชาติ ไม่มีธาตุคาร์บอนในโมเลกุล มีความเสถียรมาก ไม่ระเหย ละลายน้ำได้ดี บางชนิดคงอยู่ได้นาน มีพิษสะสมต่อสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม เป็นต้น

1.2 สารสกัดจากธรรมชาติ

ได้แก่ สารสกัดจากพืชตะไคร้หอม สารสกัดจากพืชหนอนตายยากปัจจุบันมีการส่งเสริมให้ใช้มากยิ่งขึ้น

1.3 สารประกอบอินทรีย์

เป็นสารที่สังเคราะห์ขึ้นมีส่วนผสมของธาตุคาร์บอน ไฮโดรเจนและธาตุอื่นๆ เช่นคลอรีน ออกซิเจน กำมะถัน ฟอสฟอรัสและไนโตรเจน เป็นต้น

2. รูปแบบของสูตรผลิตภัณฑ์วัตถุอันตราย

ผลิตภัณฑ์วัตถุอันตรายที่ใช้ในการควบคุม ป้องกันและกำจัดสัตว์ที่เป็นปัญหาในบ้านเรือนหรือทางสาธารณสุขดังกล่าวข้างต้นที่วางจำหน่ายโดยทั่วไปนั้น นอกจากจะประกอบด้วยสารสำคัญแล้วยังมีส่วนประกอบอื่นๆ เพื่อลดความเป็นอันตรายจากการลดความเข้มข้นของสารสำคัญ เพิ่มประสิทธิภาพ ตลอดจนเพื่อความสะดวกต่อการนำไปใช้และการขนย้าย

3. ความเป็นพิษของวัตถุอันตราย

ความเป็นพิษ หมายถึง ความสามารถเฉพาะตัวของสารใดสารหนึ่งในการทำให้เกิดพิษต่อสิ่งมีชีวิต มี 2 ลักษณะ ดังนี้

ความเป็นพิษเฉียบพลัน หมายถึง ความเป็นพิษจากวัตถุอันตรายทันที หลังจากเข้าสู่ร่างกายของมนุษย์หรือสัตว์แล้วทำให้เกิดความเสียหายต่อการทำงานของระบบต่างๆ ในร่างกาย เช่น ระบบประสาท ทำให้มีน้ำลายไหล เหงื่อออก ม่านตาหรี่ เป็นต้น

ความเป็นพิษเรื้อรัง หมายถึง ความเป็นพิษที่เกิดขึ้นหลังจากได้รับหรือสัมผัสกับสารนั้นเป็นเวลานาน เช่น การเกิดพิษต่อเม็ดเลือด การเกิดพิษต่อระบบสืบพันธุ์ การเกิดเนื้องอกและมะเร็ง เป็นต้น

อาการเกิดพิษของวัตถุอันตรายแต่ละกลุ่ม

กลุ่ม	อาการเกิดพิษ
<p>กลุ่มออร์กาโนคลอรีน เช่น</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ลินเดน (lindane) 2. อัลดริน (aldrin) 3. คลอร์เดน (chlordane) 4. ดีลดริน (dieldrin) 5. บีเอชซี (BHC) 6. เฮปตาคลอร์ (heptachlor) 	<ol style="list-style-type: none"> 1. เมื่อได้รับสารกลุ่มนี้เข้าไปจะกระตุ้นระบบประสาทอย่างรุนแรงทำให้เกิดอาการปวดศีรษะ คลื่นไส้ อาเจียน มึนงง กล้ามเนื้อขาดการประสานงาน ทำให้มีอาการสั่นถ้าอาการรุนแรงอาจชักได้ 2. ในรายที่มีอาการรุนแรงจะหมดสติ
<p>กลุ่มออร์กาโนฟอสเฟต เช่น</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ไดคลอร์วอสหรือดีดีวีพี (dichlorvos or DDVP) 2. มาลาไธออน (malathion) 3. เทมีฟอส (temephos) 4. คลอร์ไพริฟอส (chlorpyrifos) 5. ไดอะซีนอน (diazinon) 	<ol style="list-style-type: none"> 1. กรณีที่ได้รับพิษไม่รุนแรง จะมีอาการอ่อนเพลีย ปวดศีรษะ เวียนศีรษะ ตาพร่า เหงื่อและน้ำลายออกมาก คลื่นไส้และอาเจียน ปวดท้อง ท้องเสีย 2. ในรายที่ได้รับพิษรุนแรงปานกลาง จะมีอาการเดินไม่ไหว อ่อนเพลีย แน่นหน้าอก และมีอาการคล้ายกรณีที่ได้รับพิษไม่รุนแรงแต่อาการจะรุนแรงขึ้น 3. ในรายที่ได้รับพิษรุนแรงมาก จะมีอาการหมดสติ รุม่านตาหริ่มาก กล้ามเนื้อกระตุก น้ำมูกไหลมาก หายใจขัด โคม่าและตายได้
<p>กลุ่มคาร์บาเมต เช่น</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. โพรพ็อกซัวร์ (propoxur) 2. คาร์บาริล (carbaryl) 3. เบนดิโอคาร์บ (bendiocard) 	<p>จะมีอาการเช่นเดียวกับผู้ได้รับสารพิษในกลุ่มออร์กาโนฟอสเฟต</p>

กลุ่มไพรีทรอยด์สังเคราะห์ เช่น

1. อัลเลทริน (allethrin)
2. ไบโอะอัลเลทริน (bioallethrin)
3. ไบโอะเรสมเมทริน (biresmethrin)
4. ไซเพอร์เมทริน (cypermethrin)
5. เพอร์เมทริน (permethrin)
6. ไซฟลูทริน (cyfluthrin)
7. ไพนามิน (pynamin)

สารกลุ่มอื่นๆ เช่น

1. กลุ่มฟีนีลไพราโซล (phenylpyrazole)
เช่น fipronil
2. กลุ่มคลอโรนิโคตินิล (chloronicotiny) เช่น
Imidacloprid
3. สารควบคุมการเจริญเติบโตของแมลง
(Insect growthregulators) เช่น
hexaflumron
4. กลุ่มสารกำจัดหนูประเภทออกฤทธิ์ช้า
  - 4.1 วอร์ฟาริน (warfarin)
  - 4.2 คูมาเตทราลิล (coumatetralyl)
  - 4.3 โบรไดฟาคุม (brodifcoum)
  - 4.4 โบรมาดิโอโลน (bromadiolone)
  - 4.5 โฟลคูมาเฟน (flocoumafen)
  - 4.6 ไดเฟไทอะโลน (difethialone)

1. ผู้ได้รับจะมีอาการคัน ผื่นแดง บางรายก็มีอาการจาม คัดจมูก โดยเฉพาะในรายที่เคยเป็นโรคหอบ เมื่อสูดหายใจเอาวัตถุอันตรายพวกนี้เข้าไปจะมีอาการหอบปรากฏขึ้นมาอีก
2. ในรายที่ได้รับเข้าไปจำนวนมาก จะทำให้มีอาการชักกระตุก กล้ามเนื้อกระตุกและชั้นสุดท้ายจะเป็นอัมพาต

เนื่องจาก fipronil เป็น reversibie GABA receptor inhibitor อาการพิษ จึงมีผลต่อการกระตุ้นประสาทและอาการชักเกิดขึ้นส่วนใหญ่เกิดขึ้นที่ระบบ central nervous system ทำให้เกิด hyperexcitability มีอาการซึม หายใจขัด และมีอาการสั่นกระตุก ถ้ามีอาการดังกล่าวเกิดขึ้นอย่างใดอย่างหนึ่งให้หยุดทำงาน ทำการปฐมพยาบาล และรีบไปพบแพทย์

สารกลุ่มนี้มีพิต่าต่อสัตว์เลือดอุ่น ไม่พบอาการเกิดพิษ

หากได้รับประทานวัตถุอันตรายนี้ในปริมาณมากๆ หรือติดต่อกันเป็นเวลานาน จะทำให้เกิดการตกเลือดโดยอาจมีเลือดออกมากับอุจจาระ เลือดกำเดาไหล มีเลือดออกตามเหงื่ออาจมีอาการปวดท้องและหลัง เนื่องจากการตกเลือดภายในช่องท้องอ่อนเพลีย ตัวซีดอาจตายได้เนื่องจากเสียเลือดมาก